SIKERESEN ÖSSZEFOGTAK A ZÖLDSÉGTERMESZTŐ GAZDÁK A KOLOZS MEGYEI ARANYOSEGERBEGYEN

A szövetkezeti káposzta hozza a legtöbb pénzt

Az ország legnagyobb káposztatermesztő szövetkezete a Kolozs megyei Egerbegyen élő magyar gazdák által indított Agrocom közösségi vállalkozás. A több romániai üzletláncot ellátó aranyosszéki szövetkezet három év alatt számos uniós pályázatot nyert el, terveik között szerepel a zöldségfeldolgozás is. Az Aranyos menti faluban jártunk, ahol a napokban fejezik be a káposztabetakarítást.

» MAKKAY JÓZSEF

MAKKAY JÓZSEF

Betakarítás. Szövetkezetbe tömörültek a káposztatermesztő magyar gazdák a Kolozs megyei településen

A fagyos, nyirkos novemberi reggelen a Kolozs megyei Aranyosegerbegy környéki káposztaföldeken javában tart a betakarítás, az egyik parcelláról napszámosok szedik a tömör káposztafejeket. A gyökérről levágott zöldséget a munkások rutinosan egy-két mozdulattal letakarítják a külső levelektől, és a traktoros utánfutóhoz szerelt szállítószalagra teszik. A betakarítást egy nagyobb csapat mezőgazdasági munkás végzi, a gépesített műveletben mindenkinek megvan a helye. Mire a káposztafejek futószalagon feljutnak az utánfutó rakodóterébe, a telephelyen leemelhető fémketreceknél dolgozó munkások a megtisztított zöldséget műanyag hálókba pakolják. Lengyel Lajos, az Agrocom mezőgazdasági szövetkezet elnöke szerint ma ez a legmodernebb, kereskedelmi célra történő

káposztabetakarítási eljárás. Van ugyan emberi munkát alig igénylő, teljesen gépesített betakarítás is, de az csak a káposzta ipari feldolgozására alkalmas: a kombájn kései nem tudják megfelelő magasságban levágni a fejeket, a megtépázott káposztát pedig nem lehet eladni. Az Aranyosgyérestől két kilométerre, az Aranyos folyó bal partján fekvő, 4500 lélekszámú, kétharmad részt román és egyharmad magyar lakosságú aranyosszéki községközpontban, Egerbegyen most folyik a káposztabetakarítás utója. A szövetkezetben dolgozók szerint már egy két hete végezniük kellett volna, de közbeszólt a munkaerőhiány: 170 lejes napszám mellett sem áll össze mindennap a betakarító csapat. A Kolozs megyei faluban sokan foglalkoznak zöldségtermesztéssel, és ilyenkor minden gazdaságba kell a munkáskéz, de napszámosból kevés van. A korábbi években Lengyel Lajos Bangladesből származó idénymunkásokkal is próbálkozott, de nem sok sikerrel. A csapat fele egy reggelre eltűnt: nagy valószínűséggel átszöktek Olaszországba, ahol rokonaik élnek. A szövetkezet tagjai is csak a helyi és a környékbeli falvak napszámosaira támaszkodhatnak.

Jól együttműködnek az áruházláncokkal

A 2018-tól termelő Agrocom mezőgazdasági szövetkezet irodája egy konténer. A szövetkezet közel kéthektáros telephelyét Lengyel Lajos 2010-ben vásárolta meg cége számára Erdély egyik legnagyobb állami disznóhizlaldájától, a rendszerváltás után csődbe ment bonchidai Agrofliptől, amelynek Egerbegyen is nagy birtokai voltak. Körös-körül üresen álló, lerobbant sertésistállók sorakoznak, egyedül a szövetkezet telephelyén van élet. Lengyel Lajos a közösségi vállalkozásnak ötven évre adta koncesszióba a telephelyet, amelyen a régi gabonatárolók napjai meg vannak számlálva. Ha az elnyert legújabb uniós pályázatok megvalósulnak, a régi szocialista éveket idéző lerobbant építmények helyett modern csarnokok, hűtőházak és irodák épülnek. A három éve alakult szövetkezetnek nagy tervei vannak, hiszen árui ma már eljutnak a legtöbb multinacionális üzletlánc romániai áruházaiba. A több mint száz hektáron korai, közepes tenyészidejű, valamint őszi és téli káposztafajtákat termesztő aranyosszéki szövetkezet jelenleg a legnagyobb káposztatermesztő közösségi vállalkozás az országban, amelyik májustól februárig szállít zöldséget elsősorban a Kaufland, a Profi és a Carrefour áruházaknak. Mivel Egerbegyen a korai káposztát csak júniusban kezdik betakarítani, a kieső egy-két hónapos periódusra a dél-romániai káposztatermesztő faluból, a Dolj megyei Moțățeiról szerzik be a szükséges árumennyiséget. „Az áruházláncok folyamatos áruszállítást kérnek a szövetkezettől, amiért cserébe rendszerint jó árakat kapunk. Tavaly például egész évben a zöldségpiaci árak felett 20–30 banival fizették ki a káposztánkat még az akciós termékek esetében is, ami nagyon megérte. Volt olyan hét, amikor a Kaufland 170 tonna káposztát rendelt tőlünk, de csak 150-et tudtunk szállítani” – összegzi a nagyáruházakkal kiépített jó kapcsolatukat a szövetkezet elnöke.

A közösségi vállalkozásban sincs egyenlősdi

Az ide vezető út nem volt könnyű. Az előzmények közé tartozik, hogy a Lengyel család a kilencvenes évek végén váltott, és az építőanyag-forgalmazásról áttért mezőgazdasági termelésre. A bő húsz hektáron elkezdett káposzta-, újburgonya- és karfioltermesztés az első években sikeres volt. A nagybani piacokon értékesíteni lehetett minden árut, sőt, egy idő után nem is kellett piacra menni, mert a nagy viszonteladók „házhoz” jöttek. A nagy mennyiségű zöldség számára ez az értékesítési lehetőség mégsem bizonyult biztonságosnak, ezért Lengyel Lajos elkezdett érdeklődni nagyáruházaknál. Sorozatos e-mail-váltások során derült ki, hogy huszonvalahány hektáros termelőként túl kicsi ahhoz, hogy az áruházláncok komolyan vegyék. Ekkor fogalmazódott meg benne az ötlet, hogy jó volna helyi termelőkkel egy szövetkezetet létrehozni, így nagyobb mennyiségű árut tudnának eladni. A faluban a többi termelő is hasonló gondokkal küszködött.

„Az elmúlt 10–15 évben többször megfordultak nálunk szakemberek a mezőgazdasági igazgatóságtól és a vidékfejlesztési ügynökségtől, hogy alakítsunk szövetkezetet. Az előadások után a gazdák hazamentek, és nem történt semmi. Az elképzelésnek nem lett folytatása, mert nem volt helyi kezdeményező. Ezt a szerepet végül én vállaltam, és sikerült megnyerni 12 gazdát, hogy vágjunk bele” – magyarázza a szövetkezet indulásának körülményeit vendéglátóm, akit a közgyűlés elnökké választott. A bejegyzést nehezítette, hogy az alapító gazda a román mezőgazdasági szövetkezeti törvényt egy kommunista ízű jogszabálynak tartja. A gazdák tulajdonrészétől függetlenül mindenki egyforma szavazati joggal rendelkezik. Lengyel Lajos előrelátó volt, ezért szétnézett az országban, hogy néhány bejegyzett szövetkezet miért jutott csődbe. Rájött, hogy a jogszabály előírásai szerint nem lehet orvosolni a kis- és a nagytermelők közötti érdekkülönbségeket. A kistermelő nem hajlandó bizonyos ár alatt értékesíteni termékeit, mert neki akkor is megéri, ha zöldségpiacon adja el, miközben a nagyobb területen magasabb hektárátlagot elérő gazdák érdeke az, hogy folyamatosan legyen piacuk alacsonyabb értékesítési ár mellett is. Egyenlő szavazat mellett a többségben levő kisgazdák diktálnak. Az elnök szerint ilyen érdekellentétek mellett a szövetkezet nem tudna fejlődni, nem lenne pénze beruházásra. Végül megtalálta a kiskaput: a közösségi vállalkozást egy másik szövetkezeti törvény alapján jegyezték be, amely a más gazdasági területeken működő szövetkezeteket szabályozza. A jogszabály lehetőséget biztosít a tagságnak a tőkerészesedés szerinti érdekérvényesítésre. Aki a faluban ezzel egyetértett, 2017-ben csatlakozott a kezdeményezéshez, és 2018-ban elkezdtek közösen értékesíteni. Lengyel Lajos szerint indulásuk szerencsés volt, mert 2017-ben a nagy szárazság miatt káposztahiány keletkezett az országban, a nagyáruházak áruszükségletük kis részét tudták beszerezni. Amikor az új szövetkezet megkereste ajánlatával az üzletláncokat, egymás után születtek a beszállítói szerződések.

» A szövetkezetben dolgozók szerint már egy-két hete végezniük kellett volna, de közbeszólt a munkaerőhiány: 170 lejes napszám mellett sem áll össze mindennap a betakarító csapat.

Elégedett gazdák

A szövetkezet ügyvezető igazgatója, Kis Lehel utolsó éves egyetemista a kolozsvári agrártudományi egyetem élelmiszerfeldolgozói szakán (portrénkon). Az aranyosszéki Bágyonból Egerbegyre ingázó fiatalember szülei is zöldségtermesztéssel foglalkoznak, így az otthon tanult szakmát folytathatja főállásban is. Végigjárjuk a nagy átalakítások előtt álló telephelyet. Uniós pályázataikból öt palántaültető gépet vásároltak eddig. Az egyik helyiségben korszerű magvető gépet is beállítottak a tagság számára. A gépsor összekeveri a palántaneveléshez szükséges tápföldet, tálcákba teszi, elveti a magot, megöntözi, a futószalagról pedig a gazdák hazaviszik. Az egerbegyi szövetkezeti káposztatermesztésben ma már minden művelet gépesített, a modern technológia pedig jelentősen megnövelte a hektáronkénti termésátlagot, ami jó évben 80 tonna is lehet. A szövetkezet vezetői szerint ilyen körülmények között ma káposztát termelni a legkifizetődőbb zöldségtermesztési foglalatosság. Kis Lehel és Lengyel Lajos szerint ezek a beruházások csak a kezdetet jelentik. A most elindított uniós projektjük szerint két hűtőkamrával üzemelő új csarnokot építenek 1,5 millió euróból, ahova zöldségválogató, tisztító, mosó és csomagoló gépsort vásárolnak. Az új berendezéssel mindenféle megrendelői igényt ki tudnak majd elégíteni. Próbálkoztak már azzal is, hogy aranyosszéki falvakból gyökérzöldséget forgalmazzanak, de ez egyelőre nem valósult meg, mert nincs hozzá elegendő nagytermelő, akik biztosítani tudnák az áruházi beszállításokat. Következő beruházásként zöldségfeldolgozó gépsort is beüzemelnének, amely salátának vágna össze zöldségeket, illetve sütni vagy főzni való friss burgonyát. Kérdésemre, hogy a tagság mennyire elégedett, Lengyel Lajos azt válaszolja: folyamatosan vannak viták, hiszen nem mindenki elégedett az árral, mert a piac változik. De az a jó dolog, hogy amikor a szezonnak vége, és a tagok utánaszámolnak, rájönnek, idén is jó évet zártak a szövetkezettel.